

U ODBRANI BANIJE U DRUGOJ POLOVINI 1944.

Poslije neuspjelog vazdušnog desanta na Drvar i propalog pokušaja da uništi Vrhovni štab NOVJ i centralno rukovodstvo NOP-a, 25. maja 1944. godine, neprijatelj je nastavio sa izvođenjem svoje sedme ofanzive protiv snaga NOVJ u zapadnoj Bosni. Da bi se olakšala situacija u tom dijelu Bosne, vrhovni komandant NOVJ drug Tito je naredio da se ofanzivno aktiviraju sve jedinice NOV i POJ van prostora zahvaćenog neprijateljskom ofanzivom.³⁶⁶

Radi iznenađenja neprijatelja 1. banijska brigada je odmah nakon povratka sa Korduna, noću 4/5. juna, minirala i porušila na više mjesta željezničku prugu Kostajnica—Sunja.³⁶⁷ Zatim je štab 7. banijske divizije organizovao napad na neprijateljsku posadu u s. Komarevu, koju je sačinjavalo više od 800 konjanika-kozaka iz sastava 1. konjičke-kozačke divizije.

U to vrijeme u okolnim garnizonima Petrinji, Sisku, Sunji, Kostajnici i u dolini rijeke Une, stacionirale su jake neprijateljske snage koje je trebalo napadom razvući, a zatim im nanositi gubitke. Napad na Komarevo noću 6/7. juna izvršile su 3. i 4. banijska brigada i dva bataljona 16. omladinske brigade Hrvatske »Joža Vlahović« koja se, poslije uspješnih dejstava u tzv. operaciji »Sah«, privremeno našla na Baniji pod komandom štaba 7. banijske divizije.

Za obezbjeđenje napada od Kostajnice i Sunje određena je naša 1. (7) brigada.³⁶⁸ Ona je radi obezbjeđenja

366 Arhiv VII JNA, kut. 1100-1, reg. br. 18-13.

367 Zbornik V/28, 28, str. 646; Arhiv VII, kut. 816, reg. br. 23/2.

368 Zbornik V/28, str. 59, 60.

pravca od Kostajnice, imala da jednim bataljonom posjedne položaj iznad is. Panjana, na raskršću ceste Kostajnica—Sunja—s. Kukuruzari a sa drugim da posjedne s. Mečenčani—Ratkovića grm, s tim što će jednu četu uputiti u s. Krčevo — za kontrolu pravca Graboštani—Krčevo. Sa dva ostala bataljona trebalo je da posjedne položaj Drljačko groblje i sjeverno od crkve Sv. Bogorodice (k. 107), s tim da jednu četu uputi u s. Rakovac, za kontrolu tog pravca. Inženjerijski vod pod komandom štaba brigade imao je da postavi dva minska polja ina cesti Kostajnica—Kukuruzari i jedno na cesti (Sunja—s. Petrinci. listo tako, trebalo je da minira cestu Sunja—Komarevo i da postavi nagazne mine na željezničku prugu Sunja—Blinjski Kut.

Široki front od Kostajnice do Sunje brigada je morala da zatvori rasporedom po bataljoinima i četama, vodeći računa o težištima osiguranja Kostajnica—s. Mečenčani—s. Knezovljani i Sunja—s. Gradusa—s. Komarevo.

Razbijanje neprijatelja u Kumarevu bilo je tako brzo da njegove snage iz Kostajnice i Sunje nisu uspjele da intervenišu. Tu pasivnost neprijatelja iskoristio je štab brigade i organizovao napad 3. bataljona na dvospratni bunker pored željezničke pruge Sunja—Sisak, nedaleko od sela Kinjačke. Posada je uništena i bunker porušen.³⁶⁹

Osim toga, razbijanjem posade u s. Komarevu, čitava 1. (7) banijska brigada bila je na isturenom sektoru prema Kostajnici i Sunji oslobođena opasnosti od neprijateljskog napada iz pozadine i sa lijevog boka, što je omogućilo da, u junu i julu, preduzme još aktivnija dejstva na komunikacije Kostajnica—Sunja—Sisak. Odbijajući sve intervencije neprijatelja i prelaskom u ponovni napad na komunikacije koje su neprijatelju bile itekako potrebne, brigada je aktivno obezbjeđivala slobodu Banije. U tom periodu ona je takoreći danonoćno izvodila napade i prelazila u odbranu i — obrnuto.

Posebno privlačan cilj napada bila su tri mosta (viijadukta) na željezničkoj pruzi Volinja—Kostajnica, koji su bili obezbijeđeni jednospratnim i dvospratnim tvrdo zidanim bunkerima, sa posadama od 15—25 vojnika i sa do-

369 Arhiv VII JNA, kut. 816, reg. br. 21/4.

voljnim zalihama municije. Pored toga, bili su obezbijedeni i minskim poljima i žicanim preprekama postavljenim duž pruge između mostova i bunkera. Uz isve to u Kostajnici, na udaljenju 1—2 kilometra, nalazio se jak neprijateljski garnizon u čijem je sastavu bila i njemačka tenkovska četa (10—16 tenkova različite tonaže), za brze intervencije.

Napad 1. banijske brigade na pomenute željezničke mostove, koji je izvršen noću 13/14. juna, bio je u skladu sa pomenutim naređenjem druga Tita: da se ofanzivnim dejstvima naših jedinica oslabi neprijateljska ofanziva u zapadnoj Bosni. U vezii s tim štab 7. banijske divizije odlučio je da se napadne neprijateljsko osiguranje duž pruge Volinja—Kostajnica, uništi neprijateljska posada i minira i poruši najveći most preko potoka Mlinska, jugoistočno od k. 239. Za to je određena naša 1. brigada, koja je, uz to, imala i da vrši obezbjeđenje iz pravca Dvora na Uni na položajima potok Kirišnica—s. Kuljani u Pounju.³⁷⁰ Brigadi su bila dodijeljena 4 protivtenkovska topa 47 mm i 1 top 50 mm, kao i 2 brdska topa 75 mm. Za svaki bunker pored mostova određena je po jedna grupa bombaša.

Napad je počeo 13. jula u 4,55 časova. Do 4,50 časova jedinice za napad i grupe bombaša stigle su na jurišno odstojanje i — poslije kratke artiljerijske i druge vatrene pripreme, kojom su neutralisane posade bunkera — krenuli su bombaši. Oni su, pod zaštitnom vatrom, brzo likvidirali ostatke neprijateljskih posada. Razbijena je sva odbrana neprijatelja, osim u bunkeru prema željezničkoj stanici Volinja, čija posada nije bila neutralisana. Međutim, vatra iz ovog bunkera nije bila opasna za dalju akciju kod mosta preko potoka Mlinska na koji su mineri postavljali minska punjenja. Ali, jedinice 2. brigade, koje su bile na obezbjeđenju duž ceste Volinja—Kostajnica, nisu uspjele da spriječe prodor neprijateljskih tenkova iz Kostajnice.

Prvo jedan, a zatim još tri neprijateljska tenka, stigla su (kod mosta, prisiljavajući minere da se povuku pre nego što su stigli da upale minska punjenja. Tako je ovaj, već osvojeni most, ostao neporušen. Istovremeno kada su tenkovi krenuli cestom Kostajnica—Volinja, jedna neprija-

370 Arhiv VII JNA, kut. 426, reg. br. 14-4/1.

teljska kolona se kretala od željezničke stanice Kostajnica u pravcu s. Čukur, u pozadinu naših jedinica, koje su napadale na mostove Volinja—Kostajnica. Mada su ovu kolonu odbacili dijelovi 2. brigade, štab divizije je naredio povlačenje sa željezničke pruge.

Gubici neprijatelja bili su 20 mrtvih i veći broj ranjenih vojnika, dok smo mi imali lakše ranjenih, među kojima i komandir 1. čete 3. bataljona, Damjan Ranić.

Zadatak nije u potpunosti izvršen, a utrošeno je 8.769 pušcanih i mitraljeskih metaka, 70 granata za protivtenkovske topove, 48 granata za brdske topove, 59 mina za minobacače 81 mm, 10 metaka za protivtenkovske puške i 45 ručnih bombi. Bila je to prava grmljavina u dolini rijeke Une.

Izvukavši jedinice iz borbe, 1. brigada je odmaršovala kroz s. Velešnja u rejon s. Mečenčani, s. Borojevići, s. Umetić, s. Knezovljani, a 2. brigada u rejon s. Velika Gradusa, Staro Selo i s. Svinjica.³⁷¹ U s. Velešnji jedinicama je dat kratak zastanak.

Nove diverzije na željezničku prugu Kostajnica—Sunja 1. i 2. brigada izvele su noću 16/17. juna, i to: naša 1. brigada kod Koštajničkog Majura, osiguravajući se od pravca Kostajnice, a 2. brigada kod željezničke stanice Gornji Hrastovac, sa osiguranjem od pravca Sunje. Porušeno je ukupno 6 km željezničke pruge.³⁷² Neprijatelj je istovremeno intervenisao iz Kostajnice u pravcu s. Mečenčana i iz Sunje, u pravcu s. Svinjica—Velika Gradusa. Borba na navedenim pravcima je počela već oko 5 časova ujutru 17. juna, a završila se kod Mečenčana oko 11 časova i kod Sunje — oko 23 časa.³⁷³

Da bi se što bolje osigurao pravac Kostajnica—s. Mečenčani—s. Borojevići, 1. bataljon je povučen iz s. Babine Rijeke: da bi posjeo položaj na k. 213 kod s. Prevršac. Istovremeno je 4. bataljon povučen u rezervu brigade i dublje, radi odbrane kod s. Borojevića i s. Komogovine.

371 Arhiv VII JNA, kut. 426, reg. br. 14-4/1 i kut. 816, reg. br. 26/2.

372 Zbornik V/28, str. 557, 559 i 676.

373 Arhiv VII, kut. 816, reg. br. 11; 1/6.

U navedenom rasporedu, brigada je 21/22. juna prihvatila transportne kolone iz Slavonije, koje su, preko Banije, prebačene za Kordun i dalje, za Gorski Kotar.

Dok su Slavonija i Moslavina raspolagale sa izvjesnim rezervama hrane, dotle je na Kordunu, Lici, Gorskom Kotaru, Primorju i Dalmaciji vladala stalna oskudica. Da bi se to iole ublažilo CK KPH i GŠH su organizovali prevoz žita i drugih prehrambenih artikala iz Slavonije i Moslavine.

Transporti su kretali preko Save na Baniju, a zatim na Kordun i dalje, sve do Jadranskog mora. Obezbeđivale su ih do rijeke Save slavonske jedinice, a preko rijeke i tzv. Banijskog Trokuta do Banije, banijske partizanske jedinice. Jedan od transporata 21/22. juna obezbeđivala je naša 1. brigada. Ona je radi toga na željezničkoj pruzi Kostajnica—Sunja postavila mine na koje je, u 10,05 časova 22. juna naišao neprijateljski teretni vlak. Oštećen je tender, a jedan vagon je iskočio sa šina. Ranjena su dva željezničara.³⁷⁴ Neprijatelj na ovu akciju nije reagovao, jer za to nije imao snage. Naime, našim stalnim napadima na njegove najosjetljivije komunikacije, prinudili smo ga na pasivnu odbranu.³⁷⁵

Neprijatelj je u međuvremenu izvršio popravku željezničke pruge i ponovno počeo sa transportovanjem jedinica i materijala. Da bi to spriječili, štab 7. banijske divizije organizuje, sa 1. i 2. brigadom i sa 3. bataljonom Banijskog odreda, nove diverzije sa napadima na vlakove i manje posade neprijatelja duž pruge Kostajnica—Sunja.

U vezi s tim, 1. brigada i 3. bataljon Banijskog odreda dobili su zadatak da, pred zoru 26. juna, prijeđu željezničku prugu Kostajnica—Sunja pravcem s. Krčevo—s. Gornji Hrastovac, da se tokom dana pritaje u šumama Banijskog Trokuta i, noću 26/27. juna i sutra dan 27. juna, u sadejstvu sa 2. brigadom, napadnu neprijatelja i poruše komunikacije i objekte na njima. Međutim, 1. brigada i 3. bataljon Banijskog odreda nisu uspjeli da neopaženo prijeđu željezničku prugu i cestu Kostajnica—Sunja.

374 Zbornik V/28, str. 564, 695.

375 Isto, str. 476.

Neprijatelj je oko 20 časova 25. juna kamionima razvezao vojnike i zaposjeo objekte duž pruge, tako da je naša 1. brigada bila angažovana u borbi još ujutro 26. juna. Zbog toga nije noću 26/27. juna postavljena zasjeda na pruži. Istovremeno je i 2. brigada vodila borbu sa neprijateljem kod s. Drljače, zapadno od Sunje.

I pored svega dijelovi brigade su noću 26/27. juna uspjeli da stignu na željezničku prugu i da postave mine. Narednog jutra, 27. juna, oko 8 časova prugom je prošla neprijateljska patrola, ali nije otkrila minu ispod tračnica. Oko 9,30 časova 27. juna naišla je od Sunje lokomotiva sa 4 vagona, ali je kompozicija propuštena čekajući veći transport. Međutim, oko 10 časova naišao je pored pruge kamion sa vojnicima (oko 25 vojnika) za opravku pruge i tt linija.

Oni su oko 11 časova otkrili minu pod tračnicama i izvadili je. Nekako baš u to vrijeme dijelovi 3. bataljona, kojii su dotle bili skriveni kraj rijeke Sunje, iznenada su napali ove neprijateljske vojnike i nanijeli im teške gubitke. Istovremeno je napadnuta i neprijateljska posada u s. Gornji Hrastovac, pravcem šuma (k. 187)—Gornji Hrastovac. Videći da vojnici iz kamiona bježe i posada iz Gornjeg Hrastovca se dala u bjekstvo ka Sunji. Ukupni gubici neprijatelja u ovim borbama su: 18 mrtvih, 3 zarobljena i 3 ranjena. Zaplijenjen je 1 kamion, 6 pušaka sa 450 metaka, 1 puškomitraljez, 1 pištolj i 1 poljski telefon. Naši gubici su: 3 mrtva i 11 ranjenih.³⁷⁶

U toku daljih priprema i izvođenja akcija protiv neprijatelja na pruži Kostajnica—Sunja, brigada je stalno isturala jače obezbjeđenje, sa izviđačima ispred njih.

DIVIZIJSKO SAVJETOVANJE SKOJ-a

Partijsko-političko, kulturno-prosvjetno i stručno vojno uzdizanje nije prestajalo ni u danima najžešćih borbi. I kada su jedinice brigade 27. juna vodile borbu sa neprijateljem kod s. Gornji Hrastovac i ina pruži Kostajnica—

376 Zbornik V/28, str. 607.

—Sunja, u šumici kraj s. Majske Poljane, istog dana održano je divizijsko savjetovanje SKOJ-a.³⁷⁷

Štab brigade je odlučio da ponovo spriječi kretanje neprijatelja komunikacijama na odsjeku Kostajnica—Sunja, ii to na 3 km od izlaza iz Sunje za Kostajnicu, kao i između s. Kostajničkog Majura i Stubljana. Istovremeno je organizovano i sakupljanje tt linija i pribora za izgradnju polustalnih linija ina slobodnom području Banije, koje su koristile sve banijske jedinice i organi pozadinskih vlasti.

Za diverzije na željezničku prugu, kao i za osiguranje prikupljanja tt linija i pribora, određeni su 3. i 4. bataljon, a za samo sakupljanje tt linija i pribora određeno je oko 80 boraca iz 7. artiljerijskog divizionu, kao i glavnine četa za vezu brigade i 7. banijske divizije.

Akcije su počele u 23,30 časova 5. jula i trajale su do 1,30 časova 6. jula. Pri tome je 3. bataljon, sa svojom grupom za prikupljanje tt linija, postavio zasjedu kod s. Radonja Luke i s. Četvrtkovac, a 4. bataljon, sa svojom grupom, na odsjeku Koštajnički Majur—s. Stubljani. Mada je neprijatelj iz Kostajnice intervenisao i tenkovima, naši su uspjeli da mu prugu i tt linije onesposobe. Gubici brigade su 4 mrtva, 4 ranjena i 2 nestala.³⁷⁸

Poslije Gline, Petrinja je bila drugi veći grad i garnizon na Baniji o čijem se osvajanju moglo razmišljati. U njoj je bilo sjedište ustaške velike Župe »Gora«, u čijem sastavu je i ustaški stožer za čitavo područje Župe. Osim toga, kao veći grad, Petrinja je bila stalno posjednuta jakim ustaško-domobranskim snagama, kao što je poznati Petrinjski ustaško-domobranski zdrug pod komandom Ivana Mraka, a kasnije ii drugih komandanata.

Nemajući dovoljno snaga za napad na Petrinju, a naročito odgovarajućeg oružja za takav poduhvat, štab 7. banijske divizije odlučuje da prikupi raspoložive snage i da se noću 6/7. jula napadnu samo spoljna obezbjeđenja. Gilj je bio uznemiravanje posade garnizona i njeno izvlačenje izvan grada.³⁷⁹ U tom napadu dijelovi 1. brigade su

377 Zbornik »Sedma banijska divizija«, str. 626.

378 Zbornik V/29, str. 90.

379 Arhiv VII, kut. 429A, reg. br. 4-15-13/1.

uspjela da dopru čak do prvih (kuća duž ceste s. Hrastovica—Petrinja, odakle su se, ujutro 7. jula, morali povući.

Od Petrinje brigada se ponovo usmjerila na komunikacije Kostajnica—Sunja. Odsutnost 1. brigade sa ove komunikacije za vrijeme dok je djelovala oko Petrinje, neprijatelj je iskoristio za ubrzanu opravku željezničke pruge. Zato je brigada, vrativši se sa pravca Petrinje, preduzela pojačano izviđanje pomenute komunikacije Kostajnica—Sunja, a noću 10/11. jula, izvršila napad između Sunje i Siska, radi rušenja odbrambenih objekata duž komunikacije.

Za neprijatelja su, kako je već rečeno, bile najvažnije komunikacije, te je na brzinu izgrađivao velike zidane bunke, na rastojanju od 500 do 1.000 m. Tako su izgrađena dva dvospratna bunkera u zahvatu puta koji iz s. Kinjačke vodi preko željezničke pruge ka rijeci Savi. Iz njih se osiguravala pruga na odsjeku Krajiški Brđani—Blinjski Kut.

Za napad i rušenje ovih bunkera određena su dva bataljona, dok su ostala dva bataljona brigade osiguravala napad od Sunje, a dva bataljona Banijskog odreda od Siska i Petrinje.³⁸⁰ Cilj napada je bio rušenje željezničke pruge Sunja—Sisak u rejonu Krajiških Brđana i uništenje posade sa rušenjem bunkera.³⁸¹ U bunkerima se nalazila mješovita posada po 4 Nijemca i po 9 iz redova ustaško-domobranskih snaga, naoružanih sa po 1 teškim mitraljezom, 1 puškomitraljezom i puškama, sa dovoljno municije i ručnih bombi.

Za napad na bunke određeni su 2. i 3. bataljon, s tim da direktno napadaju sa po dvije čete a, sa trećim, da vrše neposredna osiguranja, i to: 3. bataljon prema Krajiškim Brđanima, a 2. bataljon prema Blinjskom Kutu. Za to vrijeme 1. i 4. bataljon su imali da osiguravaju napad 2. i 3. bataljona i da zatvaraju pravce koji iz Sunje izvode ka s. Krajiški Brđani—Kinjačka i ka s. Drljače—Velika Gradusa.

380 Banijski odred je jednim bataljonom osiguravao od Siska na položajima Stari Gaj—šuma Piškornjač, a jednim bataljonom — od Petrinje u rejonu s. Blinja.

381 Zbornik V/2, tom V, fenj. 29, str. 156.

Pošto su se privukli na 100—150 m, bataljoni su, 11. jula u 3,30 časova, krenuli u napad. Mada neprijatelj iz bunkera nije otkrio naše podilaženje, ipak je osjetio da se nešto dešava i oglasio se mitraljeskim rafalima. Stab 3. bataljona, ikoji je napadao bunker bliže Krajiškim Brđanima, brzo je privukao topove i neutralisao vatru iz bunkera, a zatim je jurišem savladao neprijateljsku posadu. Međutim, 2. bataljon nije uspio da privuče topove, a sa daljine nisu bili dovoljno precizni. Ipak, poslije četiri pogotka, neprijatelj je napustio bunkere 4 posjeo pravovremeno izgrađene rovove, odbijajući juriš 2. bataljona.

Ubrzo zatim, neprijatelj iz stanice Blinjski Kut i sa željezničke pruge, probio se kroz redove čete na osiguranju i pojačao posadu bunkera. Na kraju 2. bataljon se morao povući ne uspijevši da uništi bunker lijevo od puta s. Kinjačka—željeznička pruga. Neprijatelj je imao 15 mrtvih i 3 zarobljena. Zaplijenjen je 1 teški mitraljez, 1 puškomitraljez, 6 pušaka sa 12.000 metaka »mauzer« i 350 metaka za francuske puške, 6 šinjela i druge vojne opreme. Brigada je imala 6 lakše ranjenih.³⁸²

Brojno stanje brigade u julu 1944. godine bilo je, po spisku: 30 oficira, 64 politička radnika, 147 podoficira i 784 borca, ili ukupno 1.025 ljudi. Od naoružanja brigada je imala 361 pušku, 39 automata, 53 puškomitraljeza, 15 mitraljeza, 1 minobacač 50 mm, 3 minobacača 81 mm, 1 protavtenkovsku pušku, 4 dvoosovinska kola i ukupno 84 konja.³⁸³

U cilju potpunijeg obezbjeđenja komunikacija na odsjeku Kostajnica—Sunja, neprijatelj je jačim snagama posjeo objekte duž željezničke pruge, i to:

— na cesti između s. Grabostani i s. Stubljani utvrdilo se 60 do 80 Nijemaca i konjanika — kozaka u 4 drveno-zemljana bunkera sa nekoliko okolnih rovova i utvrđenih kuća u navedenim selima;

— iu s. Gornji Hrastovac utvrdile su se dvije satnije iz 1. i 5. gorskog ustaško-domobranskog zdruga;

— zapadno od s. Gornji Hrastovac uz prugu i željezničko stajalište utvrdilo se oko 120 ustaša i domobrana (u šatorima). Od utvrđenja osposobljene su i iskorišćene zidine ranije zapaljene čuvarnice pruge i rovovi, dok su drveno-zemljani bunker i tek bili u izgradnji.

382 Zbornik V/29, str. 177.

383 Arhiv VII JNA, kut. 813, reg. br. 5/5.

Osim navedenih snaga, duž komunikacija (ceste i željezničke pruge) neprijatelj je imao i snage u garnizonima:

— u Kostajnici 3. ustaška bojna, eskadron konjanika — kozaka (Čerkeza) i oko 200 Nijemaca sa tenkovskom četom od 10 do 16 tenkova razne tonaže;

— u Sunji 2. njemačka dopunska kompanija, štab 10. domobranske željezničke bojne, sa jednom satnijom jačine 145 ljudi i 20 žandara.

Da bi se što prije onemogućilo da neprijatelj potpuno organizuje i utvrdi odbranu komunikacija, štab 7. banijske divizije 16. jula naređuje da 1. i 2. brigada i Banijski odred (sa dva bataljona), noću 16/17. jula, napadnu i likvidiraju neprijatelja na komunikaciji Kostajnica—Sunja, odnosno njegove posade sa utvrđenjima kod s. Graboštana—s. Subljana i na željezničkom stajalištu Gornji Hrastovac.

U vezi sa ovim, 1. brigada je dobila zadatak da sa dva bataljona napadne i likvidira neprijatelja kod Graboštana i Stubijana, dejstvujući pravcem: Sv. Ivan—Srednja kosa (koja vodi iz Trokuta za Baniju). Takođe, sa jednim bataljonom, da potpomaže napad dva bataljona 2. brigade pravcem put iz s. Rakovca—željezničko stajalište Gornji Hrastovac, a sa jednim bataljonom, da osigura napad od Kostajnice i to: da sa dvije čete posjedne položaj zapadno od željezničke stanice Kostajnica (crkva Sv. Spas—k. 281), a jednom četom groblje u s. Kukuruzari. Odjeljenje minera iz inženjerske čete divizije na pola časa prije napada imalo je da poruši željezničku prugu kod s. Donjeg Hrastovca, a jedno odjeljenje — da postavi mine na cesti s. Panjani—s. Kukuruzari.

U isto vrijeme, 2. brigada je imala da sa dva bataljona napada neprijatelja na željezničkoj pruzi kod s. Gornji Hrastovac, a sa ostala dva bataljona da osigurava napad: jednim od Sunje, a drugim od Kostajnice. Banijski odred je imao da, sa dva bataljona, zatvara cestu od Siska i Petrinje, i to: 1. bataljonom na položajima s. Letovanići—s. Blinja, a 3. bataljonom s. Budičina—s. Moštanica.

Napad jedinica u navedenom rasporedu počeo je 17. jula u 4,45 časova. Neprijatelj nije primijetio nastupanje naših snaga sve dok nisu izvršena rušenja željezničke pruge. Međutim, artiljerijska i minobacačka priprema napada nije dala željeni efekat, te je neprijatelj pružio organizovan

I jak otpor. Uz to, i 4. bataljon je kasnio sa izlaskom na polazne položaje, te je otpočeo napad pola časa kasnije i to neorganizovano, što je omogućilo neprijatelju da vatrom zaustavi napad. Ubrzo zatim iz Kostajnice su se, kroz položaje bataljona 2. brigade na osiguranju kod groblja s. Koštajinički Majur probili neprijateljski tenkovi, pa su se bataljoni 1. brigade morali povući. Dio snaga se povukao u Banijski Trokut, a dio za s. Krčevo.

Efikasnom vatrom i jurišem naših snaga neprijatelj je na željezničkom stajalištu Gornji Hrastovac, relativno brzo razbijen, ali se uspio probiti kroz dijelove naše 1. brigade i pobjeći u Sunju. Nakon toga su se i ove naše snage povukle za s. Krčevo, s. Svinjicu i s. Gradusu.

Ukupni gubici neprijatelja su 12 mrtvih, među kojima je i 1 natporučnik. Zarobljeno je 7 neprijateljskih vojnika, među kojima i 1 ustaški zastavnik. Zaplijenjena su 2 puškomitraljeza, 10 pušaka, 66 mina za minobacač 50 mm, 12.000 metaka, 2 pištolja, 30 ručnih bombi, 30 šatorskih krila, 5 pari odijela i veće količine ostale vojne opreme. Ukupni gubici 1.12. brigade bili su 7 mrtvih i 15 ranjenih. Izgubljen je 1 puškomitraljez.³⁸⁴

Do ponovnog napada na neprijatelja 1. brigada je bazirala u s. Krčevo, s. Kostreši, s. Umetići, s. Mečenčani, s. Borojevići i stalno izviđala neprijatelja na odsjeku Kostajnica—Sunja. U međuvremenu je izvodila vojnu i političku obuku sa borcima i starješinama na iskustvima iz prethodnih borbi. Održavani su redovni, radni i teoretski partijski sastanci i sastanci SKOJ-a i kolektivni sastanci čitavih jedinica.

Kulturno-prosvjetni odbori četa, bataljona i brigade su u svom djelokrugu pripremali i izdavali džepne novine, odnosno brigadni list »Sloboda«. Uz to su prorađivane divizijske novosti i drugi štampani materijali, a održavana su razna prosvjetna predavanja. Horovi su uvježbavali pjesme, a diletantske grupe — razne skečeve za zborove boraca i sa narodom. Između svake borbe održavani su tečajevi sa nepismenima.

Vojna nastava sa borcima i starješinama izvođena je po planovima štaba divizije. U političkom vaspitanju osnov-

384 Zbornik V/29, str. 266, 654.

ni materijal bile su odluke Drugog zasjedanja AVNOJ-a, zatim, sporazum između Komiteta narodnog oslobođenja Jugoslavije i kraljevske jugoslavenske vlade u Londonu (tzv. Sporazum druga Tita i Ivana Subašića).

NAPAD NA PRUGU SUNJA—SISAK

Zgrada željezničke stanice Krajiški Brđani bila je pre-tvorena u utvrđenje sa ogradom od bodljikave žice, posadom od 3 oficira i 13 ustaša i domobrana, naoružanih sa 2 puškomitraljeza i puškama. Sjeverozapadno od stanice izgrađen je jedan bunker, takođe sa posadom od 3 Nijemca i 13 ustaša i domobrana, naoružanih sa 1 teškim mitraljezom, 1 puškomitraljezom i puškama. I on je bio ograđen rovovima i bodljikavom žicom. Pored toga, oko 300—400 m od stanice Krajiški Brđani neprijatelj je izgradio 4 drveno-zemljana bunkera za po 3 vojnika.

U željezničkoj stanici Blinjski Kut u dva zidana bunkera, opasnih rovovima i bodljikavom žicom, bilo je oko 75 Nijemaca, domobrana i ustaša. U zahvatu puta s. Kinjačka—rijeka Sava obnovljena su dva, ranije porušena bunkera, svaki sa posadom od 15—25 vojnika, mješovitog sastava. Nijemci su, naime, onemogućavali predaju ustaša i domobrana, a ustaše predaju i bijeg domobrana.

Za napad na željezničku stanicu Krajiški Brđani i okolna utvrđenja određena je naša 1. brigada, ojačana brdskom i protivtenkovskom baterijom topova, 6 protivtenkovskih ručnih bacača i vodom inženjerijske čete divizije. Zadatak je bio da sa dva bataljona napadne i likvidira posadu željezničke stanice i minira i poruši bunkere i druge objekte. Sa jednim bataljonom, pak, trebalo je da osigura napad iz pravca Blinjskog Kuta, sa istovremenim rušenjem željezničke pruge, a jedan bataljon je bio namijenjen osiguranju pravca od Sunje i za zatvaranje i rušenje puta i željezničke pruge s. Petrinci—Krajiški Brđani.

Istovremeno, 2. brigada imala je da osigurava pravac od Kostajnice u visini s. Kukuruzara i od Sunje na položaju kod s. Drljače i s. Cetvrtkovac, dok 3. brigada, sa tri

bataljona, da osigura napad od Petrinje na položaju u visini s. Budičina—s. Blinja i od Siska.

Napad na željezničku stanicu Krajiški Brđani počeo je u 4 časa 22. jula. Bilo je predviđeno da najprije bunkere poruši pridodata artiljerija, a zatim da pješadija izvrši juriš. Međutim, neprijatelj je pravovremeno saznao za napad i dočekaio naše jedinice jakom i organizovanom vatrom. Naš 3. bataljon, koji se nalazio na lijevom krilu za napad na bunkere iz pravca s. Kinjačke, ne čekajući artiljerijsku pripremu, Izvršio je silovit juriš i — za kratko vrijeme — savladao posadu bunkera i okolnih utvrđenja. Zarobljeno je 5, a ubijeno 25 neprijateljskih vojnika. Zaplijenjen je 1 puškomitraljez, 1 minobacač 50 mm, 20 pušaka sa 20.000 metaka, 10 ručnih bombi i nešto druge vojne opreme.³⁸⁵

Juriš 3. bataljona doveo je i do obostrane vatre kod željezničke stanice Krajiški Brđani, što je našim onemogućilo privlačenje topova na pogodne položaje. Pošto artiljerija nije bila dovoljno efikasna, napad je zaustavljen, a u svanuće je naređeno povlačenje.

U toku ovog napada mineri su eksplozivom razrušili jedan zidani i jedan drveno-zemljani bunker, koji je na juriš zauzeo 3. bataljon, kao i propust na željezničkoj pruzi dužine 7 metara. Osim toga, željeznička pruga je presječena na 10 mjesta.

Naši gubici u ovom napadu bili su 5 mrtvih i 29 ranjenih, među kojima je i zamjenik komesara 4. bataljona Dragan Tadić. Ranjen je kada je bataljon jurišao na zgradu željezničke stanice Krajiški Brđani.

Sljedeći napad, 28/29. jula na Koštajrnički Majur, izvela je 3. brigada, dok je naša 1. bila na osiguranju od Kostajnice. Tako je, jednim bataljonom, osiguravala pravce od Graboštana i Stubljana, jednim od Sunje, na položaju Cetvrtkovac, jednim bataljonom na položaju Panjani—Kukuruzari, a jedan je bio u rezervi kod s. Velike Graduse. Neprijatelj nije intervenisao, pa naši bataljoni nisu učestvovali u ovoj borbi.³⁸⁶

385 Arhiv VII, kut. 58, reg. br. 7/1-47.

386 Zbornik V/2, str. 526, 661.

Poslije ove borbe otpočele su (intenzivne pripreme za odlazak štaba 7. banijske divizije sa prištapskim jedinicama i sa 3. i 4. brigadom u Moslavinu i Podravinu. Zato je odbrana cjelokupne slobodne teritorije Banije pala na 1. i 2. brigadu i Banijski odred.

BORBA SA ČETNICIMA KOD SUNJE

Opšta vojno-politička situacija u ljeto 1944. godine na Baniji i okolini karakterisala se ofanzivom naših snaga i defanzivom neprijatelja. Naime, neprijatelj se, u pomanjkanju snaga i sredstava, grupisao u svoja uporišta i svu pažnju posvetio odbrani garnizona i za njega važnih komunikacija u dolinama rijeke Kupe, Save i Une.

Neprekidnim dnevno-noćnim napadima uspjelo se da se prikuje neprijatelj uz navedene komunikacije i zadrži inicijativa. Osim niza manjih akcija, u junu i julu 1944. godine izvedeno je dvanaest većih napada na komunikacije u dolini rijeke Une—Kostajnica—Sunja—Sisak. Poseban uspjeh tih napada bio je u tome što je neprijatelj potpuno odustao od noćnog saobraćaja, a dnevni je obavljao samo uz prethodno jače obezbjeđivanje saobraćajnica. Nakon toga 7. banijska divizija je, sa svojim brigadama i Banijskim odredom, prelazila i na dnevne napade, koji su bili znatno složeniji i teži. Naime, usljed gustog rasporeda većih i manjih neprijateljskih utvrđenja, napade jednog do dva bataljona morala je da obezbjeđuje jedna do tri brigade i bataljoni Banijskog odreda.

U stalnim borbama banijske jedinice su trošile svoju snagu. Novih ljudskih rezervi za popunu na Baniji više nije bilo, jer je gotovo sve što je moglo da nosi pušku bilo mobilisano u dotadašnjim popunama.

Uz redovne neprijateljske snage, trebalo je razbiti još jednog neprijatelja — domaće izdajnike. U neprijateljskim garnizonima oko slobodnog područja Banije, pod rukovodstvom njemačkog Gestapo-a i tajne ustaške nadzorne službe (UNS-a), okupljale su se grupe četnika. Najveća grupa, koja se proglasila »Četničkom kordunaško-banijskom

brigadom«, okupila se u Sunji, a manja, tzv. »Četnički gvozdeni puk«, okupljala se u Dvoru na Uni.

Ove grupe četnika sačinjavale su neke izbjeglice iz Srbije i Beograda koje je Gestapo ovamo doveo, kao i mobilisani lili zavrbovani mještani iz neprijateljskih garnizona i okoline. Ideolog četnika u Sunji bio je profesor Stanko Dragosavljević i neki drugi, a komandant četnika u Dvoru na Uni je bivši kapetan I klase, rodom iz Vrpolja, Marko Crljenica.³⁸⁷

Svoju aktivnost četnici oko Banije su u početku usmjevali na teritoriju koja je bila više pod kontrolom neprijatelja. To se posebno odnosilo na tzv. Banijski Trokut (prostor u trouglu Sunja—Kostajnica—Dubica—Sunja), dok su prema slobodnom području Banije četnici proturali neprijateljsku, ustaško-njemačku propagandu, sa ciljem da se razbije narodnooslobodilački pokret³⁸⁸ (širili priče o velikim gubicima, uglavnom srpskog življa Banije i si.).

Rukovodstvo NOP-a na Baniji, zajedno sa partizanskim jedinicama, preduzimalo je mjere da se četničkim elementima onemogući da se organizuju kao vojna formacija i spriječe u širenju propagande. U tom cilju pojačana je protivčetnička propaganda i organizovana aktivna borba protiv njih. Tako je, za borbu protiv četnika iz Sunje, u tzv. Banijskom Trokutu početkom avgusta 1944. godine formiran zaseban 2. banijski NOP odred od dva bataljona,³⁸⁹ koji je imao zadatak da u Banijskom Trokutu uništava četničke emisare, spriječava mobilizaciju u četnike i pomaže popunu banijskih partizanskih jedinica. I druge banijske jedinice su proučavale mogućnosti da se četnici iz Sunje i Dvora na Uni unište ili onemoguće kao vojna formacija.

387 Pokušaja Infiltracije četnika na Baniji protiv NOP-a bilo je još 1941. godine, kada su ubijena dva njihova emisara (jednoga je ubio Vasilj Gačeša, a bivšeg oficira Medakovića likvidirali su borci NOPO »Čerkezovac«, kod Dvora na Uni). Zatim, maja 1942. godine grupa uz bivšeg učitelja Mitra Srdanovića i slični.

388 Centar njemačkog Gestapoa FAT-216 koji se bavio formiranjem četnika oko Banije, bio je u Sunji. Vođa mu je bio njemački major Karlo Gruš, bivši kožarski stručnjak u Sunji. — »Narodna armija« od 13. VIII do 1. X 1971.

389 Vojnoistorijski glasnik br. 6/1961, str. 125; Arhiv VII, kut. 813, reg. br. 6/5.

NAPAD NA ČETNIKE U SELU ČETVRTKOVCU KOD SUNJE

Na položajima prema Sunji i Blinjskom Kutu ostali su naš 2. i 4. bataljon, vodeći 2. avgusta uspješnu borbu protiv neprijatelja kod s. Radonja Luka i s. Četrvtkovac, sa kojim su bili i četnici.³⁹⁰ Za to vrijeme su se 1. i 3. bataljon nalazili u rezervi na odmoru i obuci, spremni da pri-teknu 'u pomoć bataljonima na položajima ili da spriječe eventualno nadiranje neprijatelja ka slobodnoj teritoriji.

Na položajima prema Sunji 2. i 4. bataljon su se sukobili sa četnicima iz tzv. »Samozaštitne četničke brigade Korduna i Banije«. Ova brigada, jačine oko 150 ljudi, naoružana sa 2 teška mitraljeza, 4 puškomitraljeza, 1 lakim minobacačem 50 mm i puškama, bazirala je u s. Četrvtkovcu, neposredno uz bunkere za obezbjeđenje Sunje. Četnici su bili razmješteni po seoskim kućama, od kojih su neke bile i tvrdo zidane.

Prikupivši podatke o ovim četnicima, štab 1. brigade je odlučio da ih noću 4/5. avgusta napadnu posebno formirane grupe od po 30 boraca iz 2. i 4. bataljona, prvenstveno članova KPJ i SKOJ-a.

Napad je počeo 5. avgusta u 2 časa, sa određenim grupama i podgrupama za svaki objekat. Od naoružanja grupe su imale puškomitraljeze, automate i ručne bombe. Grupom iz 2. bataljona komandovao je član štaba bataljona, Damjan Ranić i komandiri četa, Đuro Banić i Đuro Grivić. Grupom iz 4. bataljona komandovao je komandant bataljona Pero Kalanja i komandiri četa Dragan Preradović i Stevo Bunčić.

S obzirom na odsutnost jednog broja četnika, planirani cilj je djelomično ostvaren. Četnici su imali 65 do 70 mrtvih i 2 zarobljena. Zaplijenjena su 2 teška mitraljeza, 20 pušaka raznih modela i kalibara, 6.000 puščanih metaka, 300 metaka za automate, 20 ručnih bombi, 10 pari cipela, 10 pari odijela, 1 radio-aparat, 1 pisaća mašina, 1 poljski telefon, arhiva i 13 konja.

Nisu uspjeli da likvidiraju još oko 60 do 70 četnika, sa kojima je te noći, komandant četničke »brigade« Nikola

376 Zbornik V/28, str. 607.

Begović,³⁹¹ otišao negdje u akciju. Iznenadenje je bilo potpuno, tako da neprijatelj nije znao ko ga i otkuda napada.

Bataljoni 1. brigade u ovoj akciji nisu imali gubitaka. Oni su u njoj stekli nova iskustva — munjeviti napad manjih grupa, korišćenje parola i dr.

Ovim napadom zadat je četnicima odlučujući udarac i onemogućeno njihovo dalje okupljanje oko Banije. Ljudi iz okoline su izbjegavali mobilizaciju u četničke jedinice. Ubrzo su i njemačko-ustaške vlasti odlučile da većinu dotadašnjih četnika obuku u domobranske uniforme i da ih uključe u ustaško-domobranske jedinice.³⁹² Otada su kao četnici djelovali samo neki samostalni pljačkaši po selima gdje nema partizana.

Borci i narod Banije, zadovoljni ovom akcijom, spjevali su pjesmu:

»Oj četnici, i ta vaša brada,
Brijat će je udarna brigada«.

Zatim je 1. brigada, tokom 10/11. avgusta, obezbjeđivala zasjedu i napad 4. brigade na neprijateljski brzi voz, prije njenog odlaska preko Save za Moslavinu i Podravinu.³⁹³

U ODBRANI BANIJE SA 2. BRIGADOM I BANIJSKIM NOP ODREDOM

Sa prisiljavanjem njemačkih i ustaško-domobranskih snaga na defanzivu u garnizonima i duž komunikacija i uništenjem četnika kao vojne formacije nastala je na Baniji sasvim nova situacija. Odlučnošću naroda Banije da istraje do konačne pobjede nestalo je svake opasnosti za NOP, pa su banijske jedinice mogle biti ponovno upućene u druge krajeve zemlje, gdje su bile tada najpotrebnije.

391 Nikola Begović, rodnom iz s. Begovića, bio je partizan, ali je iz karijerizma i malodušnosti otišao u četnike u Sunju. Po završetku rata pobjegao je u inostranstvo, gdje je u nekoj tuči ubijen.

392 Arhiv VII, kut. 1783, reg. br. 5/1-6.

393 Zbornik V/31, str. 118 i V/34, kut. 816, reg. br. 34/20.

Glavni štab Hrvatske i CK KPH donose odluku da štab 4. korpusa NOVJ glavninu 7. banijske divizije (3. i 4. brigadu sa štabom i prištapskim dijelovima) prebaci preko Save, u Moslavinu i dalje, u Podravinu. Trebalo je pojačati 10. zagrebački korpus, radi razbijanja neprijateljske tzv. »Zvonimirove linije«, preko Bilogore i (istočnih padina Moslavačke gore do ušća Une u Savu.

Usljed odlaska štaba 7. divizije sa 3. i 4. brigadom u Moslavinu, na Baniji je formiran divizijski Operativni štab (nazivan i »Štab dva 7. banijske divizije«). Pod komandom Operativnog štaba bile su 1. i 2. brigada, kao i dva banijska NOP odreda (1. na Baniji i 2. u tzv. Banijskom Trokutu).

Težište napada bilo je usmereno na neprijateljske delove za osiguravanje komunikacija, kao i za sprječavanje kretanja njegovih jedinica komunikacijama u dolinama Save.

Sektor slobodne teritorije, koji je imala da obezbeđuje 1. brigada, proširen je od pravca Kostajnica—Mečenčani do pravaca koji od Siska izvode ka centru slobodne teritorije. U tzv. Banijskom Trokutu djeluje 2. banijski odred, a bataljoni 1. banijskog odreda djeluju kod Dvora na Uni i prema Petrinji — sa 2. brigadom.

Nakon smanjenja naših snaga na Baniji, brigada je, u prvo vrijeme, pojačala izviđanje, prateći svaku protivmjernu neprijatelja. Za to vrijeme jedinice su se odmarale i sprovodile obuku borača i starješina prema jedinstvenom planu štaba divizije.³⁹⁴

U stvari, kao i ranije, iskorišćavan je svaki predah između borbi za intenzivan vojno-politički i kulturno-prosvjetni rad sa borcima, starješinama i narodom. Tako su se svi borci potpuno osposobili u rukovanju oružjem i njegovom održavanju. Isto tako, obučavali su se u dejstvima danju i noću i pod drugim specifičnim uslovima.

Naime, u dnevnim borbama, koje su izvođene koncem jula i prvih dana avgusta, pokazalo se da borci relativno slabo gađaju, zbog čega, prekomjerno za naše uslove, troše municiju. Zbog toga je organizovano sistematsko obučava-

394 Arhiv VII, kut. 816, reg. br. 34/20.

nje iz nastave gađanja, korišćenja zemljišta u borbi itd. I ovu obuku, koja je bila u punom toku, kao i ranije, prekinuo je novi zadatak dodijeljen brigadi. Bilo je to obezbjeđivanje do tada najvećeg transporta žita i životnih namirnica iz Slavonije i Moslavine, preko Banije za Kordun i dalje.

TRANSPORT ŽITA IZ SLAVONIJE ZA BANIJU I DALJE

Već je istaknuta stalna oskudica u osnovnim životnim namirnicama u Kordunu, Lici, Gorskom kotaru, Hrvatskom primorju, Dalmaciji. Zbog toga je Glavni štab Hrvatske, preko Štaba 6. korpusa NOVJ u Slavoniji, organizovao prikupljanje većih količina žita i drugih namirnica za navedene krajeve južno od rijeke Save.

Kao i svaki put dotada, i ove materijalne rezerve morale su biti prevezene seljačkim dvoosovinskim kolima kroz neprijateljske koridore, položaje na komunikacijama Zagreb—Kutina—Novska, preko rijeke Save, a zatim, preko komunikacija Sunja—Dubica i Sunja—Kostajnica, na slobodnu Baniju.

Kolonu seljačkih kola iz Slavonije do rijeke Save dopratile su slavonske jedinice. Žito li namirnice na Savi primili su — zajedno sa seljacima i njihovim kolima — odbornici iz sela Banijskog Trokuta i Kotarskog NOO-a Kostajnica. Od rijeke Save i kroz Banijski Trokut kolonu su obezbjeđivali bataljoni 2. banijskog NOP odreda.

Zadatak naše 1. brigade «bio je da sa komunikacija na odsjeku Kostajnica—Sunja odstrani neprijateljske posade i osigura prelaz punog transporta, kao i praznih kola sa Banije za Banijski Trokut. Radi izvršavanja ovog zadatka, brigada je, noću 18/19. avgusta, preko komunikacija kod Gornjeg Hrastovca prebacila jedan bataljon u Banijski Trokut, a sa dva bataljona je napala neprijateljske posade između s. Graboštana i s. Gornjeg Hrastovca, koju je sačinjavalo preko 200 konjanika-kozaka pojačanih ustaškomobranskim dijelovima. U napadu brigada je imala gubitke od 3 ranjena, od kojih su 2 kasnije podlegla ranama.

Međutim, transportna kolona te noći nije stigla do ovih komunikacija, pa je prelaz morao biti pripremljen za

narednu noć, 19/20. avgusta. Ali, ovog puta, neprijatelj je u sam sumrak iz Sunje pojačao osiguranja duž komunikacija, tako da se ni te noći transportna kolona nije mogla prebaciti iz Banijskog Trokuta na Baniju.

Naredne noći 20/21. avgusta naša 1. brigada je u sumrak izišla na komunikacije Kostajnica—Sunja, na odsjeku Stubljani—Gornji Hrastovac gdje je obezbijedila prelazak transporta od 154 dvoosovinskih seljačkih kola za Baniju. I sljedeće noći, 21/22. avgusta, brigada je na istom zadatku i na istom odsjeku obezbijedila prelazak zaostalih 18 seljačkih kola, jednog motora sa vršalicom iz Banijskog Trokuta na Baniju, kao i 154 seljačkih kola sa Banije za Banijski Trokut.³⁹⁵ Pri izvršavanju ovog zadatka, brigada je imala 6 mrtvih i 4 ranjena. Željeznička pruga Kostajnica—Sunja porušena je na 12 mjesta i tako onemogućena intervencija oklopnog voza. Naime, saobraćaj je bio obustavljen punih 15 časova.³⁹⁶

NAPAD NA PUTNIČKI VLAK NA PRUZI SUNJA—SISAK

Prebacivanje kolone od 172 seljačka dvoosovna kola iz Slavonije do Banije, gdje se nalazila pretovarna stanica, privukla je pažnju neprijatelja na komunikacije Kostajnica—Sunja. Zato 1. banijska brigada koristi smanjenje neprijateljskih snaga na obezbjeđenju odsjeka Sunja—Sisak i, 25. avgusta, postavlja zasjedu duž željezničke pruge u rejonu s. Kinjačka.

Za napad na vlak određen je 4. bataljon, osiguranje od Sunje vršio je 1. bataljon, od Siska 3. bataljon, dok je 2. bataljon bio u rezervi. Dan prije su 1. i 2. četa 4. bataljona, prilikom izviđanja položaja za zasjedu bataljona, protjerale četničke grupe od rejonu s. Drljača, pa je zasjeda uz željezničku prugu bez smetnji postavljena.³⁹⁷

Oko 17,30 časova 25. avgusta prugom je naišao putnički vlak sa 40 do 50 neprijateljskih vojnika iz raznih jedinica i 3 ustaška i 1 njemačkim oficirom.

395 Iz neobjavljenog rukopisa člana Kotarskog NOO-a Kostajnica, pokojnog Pere Drakulića.

396 Zbornik V/31, str. 314.

397 Arhiv VII, kut. 816, reg. br. 39/2.

Mada se 4. bataljon nalazio u zasjedi samo na oko 100 metara od pruge, nije otkriven. Međutim, kada je naišao vlak, mina je eksplodirala sa zakašnjenjem, tek kad je vlak već prošao više od 100 m od mjesta eksplozije. Odmah je na vlak otvorena vatra iz mitraljeza i protivtenkovskih pušaka. Kad je mašinovođa zaustavio vlak (pobjegao je u pravcu rijeke Save), u njega upada 4. bataljon, kome stiže u pomoć i 2. bataljon iz rezerve.

Za vrlo kratko vliijeme zarobljena su 44 neprijateljska vojnika i 2 podoficira. Među zarobljenim bila su i 2 Nijemaca i 2 konjanika-kozaka. Sem toga, u vlaku je bilo i 12 željezničara i 18 civila, koji su pušteni kućama. U bjekstvu ka rijeci Savi ubijeno je 35 neprijateljskih vojnika, među kojima 1 domobranski satnik i 1 ustaški natporučnik. Od naoružanja i opreme zaplijenjen je 1 automat sa 150 metaka, 9 pušaka sa 900 metaka, 5 pištolja i veće količine ostale opreme. Uništena je lokomotiva i 8 putničkih vagona. Gubici 2. i 4. bataljona su bili samo 2 lakše ranjena borca³⁹⁸

NAPADI I ZADRŽAVANJE NA KOMUNIKACIJAMA

Prema naredenju štaba 4. korpusa od 31. avgusta 1944. trebalo je da se preduzme opšti napad na neprijateljske komunikacije, kako bi se onemogućio manevar njegovih snaga u vezi sa približavanjem istočnog fronta našoj granici, i povlačenja neprijatelja iz Grčke i sa juga Balkana.

Za banijske snage osnovni zadatak bio je da spriječe nesmetane pokrete neprijatelja komunikacijama u dolini rijeke Une — Kostajnica—Sunja—Sisak, odnosno Dubica—Sunja—Sisak. U vezi sa tim organizovan je napad na komunikacije, radi čega se jedinice na njima zadržavaju od noći 31. avgusta sve do noći 8/9. septembra 1944. godine. U napadu učestvuju 1. i 2. brigada, 1. i 2. banijski odred, kao i dijelovi štaba 7. banijske divizije, koji su sa navedenim jedinicama ostali na Baniji. Pri tome je 1. brigada sa 1. bataljonom 1. banijskog odreda dobila zadatak da onespособi za saobraćaj cestu i željezničku prugu Sisak—Sunja i cestu s. Pračno—s. Komarevo—Sunja.

Obezbijedivši se na pravcima koji izvode od Sunje, Siska i Petrinje, brigada je, uveče 31. avgusta, porušila željezničku prugu Sunja—Sisak na 26 mjesta, zajedno sa 2 veća i 3 manja mosta.

Sutradan, 1. septembra, pruga je porušena na 98 mjesta, sa 2 veća i 4 manja mosta a oko 80 tt stubova, a 2. septembra pruga je porušena još na 70 mjesta. Porušen je i jedan veći most u rejonu šume Piškornjač)i oko 3 km tt linija. Na cesti s. Komarevo—s. Blinjski Kut—s. Krajiški Brđani porušena su dva manja propusta.

Uz stalnu blokadu neprijateljskih utvrđenja, jedinice su i 3. septembra ostale na objektima napada da, bi 4. septembra, presjekle željezničku prugu na 47 mjesta i porušile 6 tt stubova. Sutradan, 5. septembra, 1. i 3. bataljon su napali na utvrđenje na željezničkoj stanici Blinjski Kut.

Zbog neodlučnosti jedinica stanica nije zauzeta. Istovremeno i 4. bataljon je napao na bunkere kod šume Piškornjač, gdje je uspio da likvidira jedan od dva bunkera. Tom prilikom je 6 Nijemaca uspjelo da pobjegne u neosvojeni bunker. A 6. septembra porušeni su pruga na 20 mjesta i 6 tt stubova. Rušenjem željezničke pruge blokiran je oklopni vlak, koji je tek bio stigao iz Siska od bunkera u šumi Piškornjač. Voz je tu ostao blokiran na otvorenoj pruži sve do jutra 7. septembra, kada se, zajedno sa posadom bunkera iz šume Piškornjač, uspio povući za Sisak.

Poslije odlaska oklopnog vlaka, željeznička pruga je porušena na još 10 mjesta, kao i bunker u šumi Piškornjač i ikod s. Komarevo.

Noću 8/9. septembra u 19,30 časova otpočeo je napad na posade na željezničkoj stanici Krajiški Brđani i Blinjski Kut. Posada sa stanice Krajiški Brđani, koja već više dana nije imala vode, počela je oko 20 časova da bježi, ostavljajući dio oružja i opreme, ali su svi pohvatani. Međutim, jako utvrđeni bunker misu osvojeni, samo je porušen jedan, između Krajiških Brđana i s. Petrinaca.

Oko 11 časova intervenisale su neprijateljske snage iz Sunje i Siska. Od Sunje sa konjanicima (kozacima) nastupalo je i oko 50 mjesnih četnika tzv. »Samozaštitna četnička brigada Korduna i Banije«.

Borba na oba pravca vođena je sve do noći 9/10. septembra, kada je brigada dobila naređenje da se izvuče iz borbe i prikupi u rejonu s. Mlinoga—s. Grabovac—s. Šušnjar, radi zatvaranja pravca od Petrinje ka slobodnom području Banije, Šamarici. Brigada se povlačila uz obezbjeđenje 1. bataljona 1. banijskog odreda, koji je stalno osiguravao brigadu u toku dejstva na komunikaciji Petrinja—Blinja.

U toku desetodnevnih borbi na komunikacijama u dolini rijeke Save, brigada je zarobila 24 domobrana, 5 Nijemaca (od kojih 1 oficira) i 2 četnika. Poginulo je 30 domobrana i ustaša, 10 Nijemaca (među kojima 2 oficira) i 5 mješovitih četnika a ranjeno ukupno 18 neprijateljskih vojnika i starješina. Zaplijenjeno je: 62 puške sa 12.500 metaka, 2 puškomitraljeza, 2 minobacača sa 350 mina, 1 automat, 1 pištolj, 52 ručne bombe, 16 pari odijela i veća količina ostale opreme. Brigada je imala 7 mrtvih ili ranjenih.

ODBRANA SLOBODNE TERITORIJE I NAPAD NA ŽABINU

Poslije napada na komunikacije Sunja—Sisak, brigada prelazi u odbranu pravca Petrinja—Dodoši—Šamarica, zbog čega se 9. septembra prebacuje u rejon s. Mlinoga, s. Grabovac, s. Šušnjar. U 4 časa krenuo je 1. a zatim, u 5 časova, 4. bataljon. Oko 10 časova primljeno je dopunsko naređenje da se brigada što prije prebaci na određeni rejon, te, u 13 časova, kreću i 2. i 3. bataljon iz šireg rejona s. Strážbenica—s. Gradusa.

U međuvremenu, dok su bataljoni bili na maršu, neprijatelj je jačim snagama nastupao iz Siska desnom obalom rijeke Save ka Sunji i iz Petrinje ka slobodnom području Banije. Cilj mu je bio da očisti prostoriju u trouglu Petrinja—Kostajnica—Sunja. Za to je angažovao jedinice iz 1. konjičke-kozačke divizije, 2. bojne 8. ustaškog krajiškog zdruge iz Petrinje i jedne kombinovane bojne iz Siska.

Dijelovi iz Petrinje prethodno su izveli demonstrativni prodor u pravcu Gline do Marin Broda, dok su se glavne snage kretale pravcem s. Graberje—s. Glinsko Novo Selo.

Na tom pravcu borbu je prihvatio 2. bataljon 1. banijskog odreda. Poslije borbe, u kojoj je imala 5 mrtvih i 15 ranjenih, ova neprijateljska kolona se vratila nazad, u Petrinju. Druga kolona, jačine dva eskadrona konjice i tri satnije ustaša je, u 1 čas 9. septembra, krenula iz Petrinje preko s. Pecke ka s. Luščani. Poslije zastanka ii pljačke u s. Luščanu neprijatelj je produžio ka s. Grabovcu. U to vrijeme u rejon s. Grabovca već je stizao 1. bataljon 1. brigade koji je u 9 časova stupio u borbu. Međutim, neprijatelj je bio nadmoćniji, pa se 1. bataljon morao povući na položaje kod s. Šušnjara.

U poslijepodnevnim časovima 9. septembra 2. i 3. bataljon su se u pokretu sukobili sa neprijateljem na prostoriji s. Dejanovici, s. Srpski Guntić, s. Mlinoga. U 15,30 časova štab brigade je odlučio da sa ova dva bataljona prijede u napad, a 1. i 4. bataljon — da se zadrže na dotadašnjim položajima.

U vezi s tim, 2. bataljon je napadao pravcem s. Gornja Mlinoga—s. Donja Mlinoga, dok je 3. bataljon, bez jedne čete, koja je ostavljena u Drobnojcima, napadao pravcem Jabukovac—s. Čuntić. Iznenađeni neprijatelj imao je oko 70 mrtvih i 80 ranjenih, kao i 4 zarobljena. Žaplijenjeno je 5 pušaka sa 1.500 metaka, 1 automat sa 100 metaka, 1 pištolj i druga oprema. Gubici 1. brigade su 7 mrtvih i 25 ranjenih. Izgubljen je 1 puškomitraljez i 5 pušaka.³⁹⁹

Na tim položajima je izvršena smjena komesara brigade, tako što je Branko Borojević povučen u štab 4. korpusa, a za komesara brigade je postavljen Janko Mraković.

Ni poslije odbacivanja neprijatelja nazad, u Petrinju nije bilo vremena. Brigada je na pravcu od Siska obezbjeđivala napad brigade »Franjo Ogulinac Seljo« na posadu u s. Zažini na cesti Sisak—Zagreb. Radi toga naša brigada je uputila preko rijeke Kupe svoja dva bataljona, koji su 14. septembra držali položaje na cestama Petrinja—Žažina i Sisak—Žažina. Pošto su izvršili i ovaj zadatak, bataljoni su se vratili preko Kupe u sastav brigade.⁴⁰⁰

399 Zbornik V/33, str. 217.

400 Arhiv VII, kut. 813, reg. br. 7-7.

BRIGADA U OPERACIJI NA SUNJU

Poslije dužeg vremena brigada je dobila kraći odmor na položajima s. Mlinoga, is. Grabovac, s. Šušnjar. Pored stalnog izviđanja neprijatelja, vrijeme je, kao i uvijek u ovakvim slučajevima, korišćeno za vojničko i političko uzdizanje. U štabovima je proučavano i pismo štaba 4. korpusa od 30. avgusta 1944, povodom priprema za predstojeće veće akcije i napade na gradove.⁴⁰¹ Osim toga, još je u toku bilo i takmičenje za naziv: »Proleterska brigada«, odnosno »Proleterska divizija«.⁴⁰²

Zahvaljujući stalnom držanju položaja prema neprijatelju, uspješno je obezbjeđivan rad u pozadini, slobodnom području Banije, gdje je komanda vojnog područja, u saradnji sa narodnim odborima svih stepena, uspješno prikupljala hranu i ostale životne namirnice za jedinice NOVJ u Hrvatskoj. Tih dana samo za Laku otpremljeno je preko 4 vagona žita i namirnica.⁴⁰³

Kroz stalne borbe, vojnu i političku nastavu učvršćivana je i disciplina, koja je dostigla visok stepen u svim jedinicama. Brigada je to dokazala i u upornim odbrambenim borbama, zatvarajući pravce Sisak—Sunja i Petrinja—Sunja u vrijeme napada glavnine 4. korpusa NOVJ na Sunju, Donji Hrastovac, Graboštane i na osiguranja neprijatelja na željezničkoj pruzi Sunja—Dubica od 26. septembra do 1. oktobra 1944. godine.

U napadu na Sunju i okolinu učestvovala su: 8. korpusna divizija, sa dvije brigade i sa brigadom »Franjo Ogušinac — Seljo« iz 34. divizije, dok su naše, 1. i 2. banijska brigada, 1. i 2. banijski odred i 1. muslimanska brigada pod komandom Zuhdije Zalića iz sastava Unske operativne grupe, vršile osiguranja.

Naša brigada dobila je zadatak da osigurava jedan od vrlo važnih pravaca, pravac od Siska do Petrinje, gdje je vodila upornu odbranu. U to vrijeme u svom sastavu imala je: 24 oficira, 78 političkih rukovodilaca, 136 podofi-

401 Zbornik V/33, str. 75.

402 Isto, str. 151. Naziv »Proleterska« poslije ovog takmičenja dobila je 12. slavonska divizija.

403 Isto, str. 76.

cira i 879 boraca, ukupno po spisku 1.117 ljudi. Od naoružanja imala je: 384 puške, 43 automata, 50 puškomitraljeza, 18 mitraljeza, 4 laka i 4 srednja minobacača, 3 protivtenkovske puške, 6 dvoosovinskih kola i 94 konja. Socijalni sastav bio je: 87 radnika, 961 seljak i 68 ostalih zanimanja.⁴⁰⁴

Prema planu korpusa, 1. brigada je imala zadatak da, odsudnom odbranom ina položajima u visini s. Komareva, spriječi prodor neprijatelja od Siska i, na taj način, obezbijedi napad 8. kordunaške divizije na Sunju. Sa neposrednom podrškom drugih jedinica brigada nije mogla da računa. Bokovi njenog borbenog poretka ostali su otkriveni za sve vrijeme dejstva. Vremena za pripremu jedinica i posjedanje položaja koje je trebalo da se izvrši u toku noći 25/26. septembra, nije bilo dovoljno.

Borbeni raspored brigade: 1. i 3. bataljon na prednjem kraju odbrane, a 2. i 4. bataljon u brigadnoj rezervi.⁴⁰⁵

Pravce Kostajnica—Sunja i Kostajnica—Petrinja zatvarala je 2. brigada, sa prednjim položajima s. Panjani—Majursko groblje, a na pravcu Petrinja—Kostajnica nalazila se 1. muslimanska brigada iz Unske operativne grupe, vršeći demonstrativni napad na spoljnu odbranu Petrinje. U isto vrijeme 1. banijski odred imao je da napada neprijatelja na odsjeku s. Stubljani—s. Graboštani, dok je 2. banijski odred imao da osigurava cjelokupni napad od Kostajnice, preko Banijskog Trokuta na položajima kod s. Selište, kao i da osigurava pravac Dubica—Sunja, na položajima kod s. Jasenovčana.

Početni raspored 1. brigade bio je: 1. bataljon — na desnoj obali rijeke Save Vuješine (k. 98) do istočne ivice šume Piškornjač; 3. bataljon — lijevo od 1. bataljona od željezničke pruge Sisak—Blinjski Kut do ceste Pračno—s. Komarevo; 2. bataljon u dubini, u rejonu s. Klobučak (Globučak) a 4. zapadno od s. Bestрма.

U toku 26. septembra 1. bataljon je odbacio neprijatelja koji je —oko 11 časova— krenuo iz Capraške Poljane desnom obalom Save. Pošto ga je odbio 1. bataljon, neprijatelj je krenuo pravcem šuma Piškornjač—s. Komare-

404 Arhiv VII, kut. 813, reg. br. 9/5 i 15/51.

405 »Vojni glasnik« br. 4, 1956.

vo, gdje ga je dočekaio i odbio 3. bataljon. Za borbu 27. septembra brigada je posjela položaje, i to: 1. i 3. bataljon — na liniji Vuješina (k. 98)—sjeverno s. Komarevo; 2. bataljon — raskrsnica puteva Novo Selo—Komarevo—Klobučak, a 4. bataljon lijevo od 2. bataljona u šumi Stari Gaj i dalje, sve do sela Moštanice.

Međutim, tog dana neprijatelj se nije pojavljivao, već tek ujutro 28. septembra. Nastupao je vrlo oprezno, izviđajući svaki položaj prije nego bi izbio na njega. Zato je, tek oko 10 časova, manjim snagama napao položaje 1.13. bataljona u zahvatu željezničke pruge Sisak—Blinjski Kut.

Pošto je odbijen i ovaj napad, nastalo je kratko zatišje, a zatim je neprijatelj, pod zaštitom artiljerijske i minobacačke vatre preduzeo glavnim snagama iz šume Piškornjač nastupanje u pravcu šume Stari Gaj, prema položajima 2. i 4. bataljona. Pri tome je obišao sa zapada s. Komarevo, vršeći obuhvat u pravcu s. Klobučak.

Uslijedio je i avio-napad nekoliko lovačko-bombarderskih aviona, sa težištem dejstva po položajima 2. i 3. bataljona, odnosno duž puta Novo Selo—Komarevo, tako da je pod zaštitom avijacije, neprijatelj potisnuo lijevo krilo 2. bataljona, izbio na greben šume Stari Gaj i ovladao k. 163. No, dočekan bočnom vatrom naših mitraljeza i minobacača, bio je prisiljen da se povuče nazad, na liniju glavne ceste Novo Selo—s. Komarevo i u s. Klobučak, a 2. bataljon je povratio raniji položaj.

U toku dana uslijedio je i treći napad neprijatelja, s ciljem da se probije kroz položaje brigade pravcem s. Klobučak—k. 163—s. Mađari i u zahvatu glavne komunikacije s. Novo Selo—s. Komarevo.

Avioni su i dalje bombardovali s. Komarevo⁴⁰⁰ (rejon crkve), gdje se nalazio i štab brigade. Komandant brigade, Miloš Suzić, tokom jednog avio-napada potrčao je u pravcu

406 U Zborniku V/22, str. 703 piše: U personalnim podacima komandanta brigade Miloša Suzića piše da je ranjen parčetom avionske bombe 22. oktobra 1944. godine. To je, prema sačuvanim neprijateljskim dokumentima, moglo biti samo 28. septembra 1944. godine. Jer, negdje od 18. oktobra 1944. godine, brigada je dejstvovala na prostoriji zapadno Blinjski Kut—Mečenčani—Kostajnica, zatvarajući pravac Kostajnica—Kukuruzari—Mečenčani.

1. čete 2. bataljona i, tom prilikom, ranjen parčetom avionske bombe kroz pluća. Komandu nad brigadom preuzeo je njegov zamjenik Nikola Joika.

I treći napad je odbijen i neprijatelj se povukao u polazne rejone: s. Crnac, s. Capraška Poljana »i Novo Selo—Praćno. Tome je naročito pridonio protivnapad 4. bataljona kroz šumu preko brda Vrebčavac (k. 196)—s. Klobučak. On je plotunskom paljbom oborio i jedan neprijateljski avion.⁴⁰⁷

Napadi na Sunju i okolne neprijateljske položaje su i dalje nastavljeni, sa ciljem da se razbije otpor neprijatelja u s. Graboštaini. Međutim, njemački vojnici su se u samu zoru probili u pravcu Kostajnice, pa je štab 4. korpusa odlučio da težište daljih napada, u toku 29. septembra, usmjeri na željezničku prugu Dubiica—Sunja. I ovom prilikom je odbrana 1. brigade na pravcu Sisak—Sunja zadržala dotadašnji značaj. Noću 29/30. septembra počela je da pada kiša koja je još više iscrpljivala već umorne borce na položajima.

Novi napad neprijatelja na položaje brigade, uslijedio je 30. septembra, kroz šumu Stari Gaj—Vrebčevac (k. 196) na položaje 2. i 4. bataljona. Juriš je odbijen borbom prsa u prsa, a zatim je 4. bataljon ponovno prešao u bočni protivnapad iz rejona lovačke kuće — s. Klobučak i natjerao neprijatelja na povlačenje. Tada je čitava 1. brigada prešla u protivnapad i gonjenje neprijatelja u pravcu Siska i Petrinje.

U borbama oko Sunje, neprijatelj je lintervenisao od Jasenovca desnom obalom Save, a od Kutine lijevom obalom Save, koju je u selu Mala Gradusa prešao 29/30. septembra, pojačavajući garnizon u Sunji. Zbog pojačanja garnizona, štab 4. korpusa je naredio da se napad prekine i jedinice povuku. Pri tom je banijskim jedinicama naređeno da nastave sa aktivnom odbranom slobodne teritorije.⁴⁰⁸

407 Damjan Stapar — Zbornik »Sedma banijska divizija«, str. 683.

408 Umjesto ranjenog komandanta 1. brigade Miloša Suzića, za kratko vrijeme je zapovijesti, izvještaje i ostala dokumenta kao komandant potpisivao Nikola Joka. A zatim je za komandanta brigade postavljen Branko Babić.

BORBE BRIGADE U OKTOBRU 1944.

Da bi onemogućila prodor neprijatelja iz Siiska i Petrinje ka Sunji d Kostajnici, 1. brigada je, prije nego što se povukla u odbranu slobodne teritorije Banije, usmjerila napad u pravcu Siska. U tome su njena dva bataljona, tokom 2. oktobra, izvela iz pravca s. Pračno, uspješan napad na neprijatelja u s. Mošćenici.

Neprijatelj je imao 1 mrtvog i 3 ranjena. Istovremeno je, sa dva bataljona, izvodila demonstrativne napade na neprijateljska spoljna obezbjeđenja oko Petrinje,⁴⁰⁹ a zatim se brigada povukla u odbranu pravca Sisak—Sunja, odnosno Kostajnica—Mečenčani.

U cilju obnove saobraćaja i prometa željezničkom prugom i cestom Sunja—Siisak i Sunja—Dubica—Novska neprijatelj je prikupio jače snage u Sisku, sa kojima je, 7. oktobra, poslije višerasovne borbe sa našom 1. brigadom između s. Blinjski Kut i Kinjačka, uspio da se probije za Sunju i da posjedne navedene komunikacije.⁴¹⁰

Iz rejona s. Kinjačka 1. brigada se povukla na položaje s. Svinjca—s. Staro Selo—s. Velika Gradusa, gdje je sačekala nastupanje neprijatelja 10. oktobra 1944. godine iz Kostajnice i Sunje u pravcu slobodne teritorije Banije.

Upornom odbranom i ovo nadiranje neprijatelja je odbijeno i on se povukao na polazne položaje u Kostajnicu i Sunju. Poslije toga brigada je u toku 12. oktobra na položajima kod s. Kinjačke osiguravala ponovni napad 2. brigade i 1. i 2. banijskog odreda na Sunju, Donji Hrastovac i željezničku prugu.⁴¹¹ Napad je djelimično uspio, a naša brigada je nastavila dalja napadna i odbrambena dejstva na neprijatelja i objekte koji su osiguravali željezničku prugu Sisak—Sunja—Kostajnica.

Odbacivši privremeno naše snage sa željezničke pruge Sisak—Sunja—Kostajnica, neprijatelj, tokom 14. oktobra, povlači iz Komareva za Sisak dijelove 1. konjđčke-kozačke divizije.⁴¹² Time su poboljšani uslovi za naše napade na ko-

409 Zbornik V/34, str. 612, 633; Arhiv VII, kut. 816, reg. br. 42/2.

410 Arhiv VII, kut. 437, reg. br. 4-62/1.

411 Zbornik V/34, str. 92; Arhiv VII, kut. 813, reg. br. 40-1.

412 Arhiv VII, kut. 433/1, reg. br. 4-4/1.

munikacije koje su predstavljale osnovnu preokupaciju u tom razdoblju.

Pored ponovnog uspostavljanja posada duž komunikacija Kostajnica—Sunja—Sisak, neprijatelj se svakodnevno kretao ovim pravcima. Zato je 16. oktobra postavljena dvostrana zasjeda na odsjeku komunikacija Kostajnica—Sunja, s tim što je 2. brigada posjela položaje na visovima s. Stubljani—s. Gornji Hrastovac, a naša 1. brigada, sa 2, 3. i 4. bataljonom, položaje na desnoj obali rijeke Sunje, na odsjeku u rejonu Samarince i Rakovca i zaseoku s. Svinjiice.

Plan je bio da neprijatelja 2. brigada napadne kad nađe dz Kostajnice ili Sunje, a da bataljoni naše brigade spriječe njegovo povlačenje za Kostajnicu ili Sunju. U slučaju jačeg otpora neprijatelja u borbi sa 2. brigadom, naši bataljoni su imali da ga napadnu s leđa. Raspored naše brigade bio je: 1. bataljon u rezervi kod groblja s. Krčevo, 2. na položaju istočno od Samarince, 3. lijevo od 2. bataljona, a, u produžetku obale rijeke Sunje, 4. bataljon (do zaseoka Rakovca).

Ujutro 16. oktobra oko 8 časova iz Sunje je na željezničku stanicu Gornji Hrastovac stiglo 5 kamiona sa 80—100 neprijateljskih vojnika, koji su odmah otpočeli sa popravkom tt linija duž željezničke pruge. Neprijatelj je ubrzo otkrio dijelove 2. brigade u zasjedi, zauzeo položaje i otvorio vatru. Na to je štab 7. divizije naredio da naša 1. brigada odmah prijeđe u napad na neprijatelja kod željezničke pruge.

Napad u 9,30 časova izvršili su 2. i 3. bataljon na neprijatelja na željezničkoj pruzi, a 4. je imao da izvrši obuhvat i spriječi neprijatelju povlačenje nazad, u Sunju. Ma da je neprijatelj vrlo brzo razbijen, usljed sporog nastupanja 4. bataljona glavnina sa tri kamiona je pobjegla u Sunju.

Neprijatelj je imao 3 mrtva i više ranjenih. Zapaljena su 2 kamiona, a zaplijenjene su 3 puške sa 300 metaka, 8 poljskih telefona i 1 km poljskog kabla.

Na istom odsjeku komunikacija ponovo je, 18. oktobra, postavljena dvostrana zasjeda, s tom razlikom što je visove između s. Stubljana i s. Gornjeg Hrastovca posjela 2. muslim

manska brigada dz sastava Unske operativne grupe, a naša brigada je, umjesto sa tri, položaje posjela sa 2. i 3. bataljonom. Zadaci su bili isti kao i za zasjedu 16. oktobra.

Ujutru 18. oktobra oko 8 časova iz Kostajnice za Sunju naišla je jača neprijateljska kolona — oko 800 vojnika sa 6—7 topova, više minobacača i motornih vozila. Kod s. Stubljana njegova pobočnica se sukobila sa dijelovima 2. muslimanske brigade. Naime, neprijatelj je isturio jače pobočnice, i to: desnu u pravcu Banijskog Trokuta (s. Mračaj) i lijevu desnom obalom rijeke Sunje preko Samarince, gdje se nalazio naš 2. bataljon.

Lijevu pobočnicu napao je iz zasjede naš 2. bataljon i odbacio je nazad, na komunikaciju Kostajnica—Sunja. Odmah zatim 2. i 3. bataljon su uspjeli da zbace neprijatelja sa pomenute komunikacije. Međutim, on je posjeo visove između s. Stubljana i s. Gornjeg Hrastovca, sa kojih je prethodno zbacio bataljone 2. muslimanske brigade i odatle, uz jaku artiljerijsku i minobacačku vatru, uspio da odbije napad našeg 2. i 3. bataljona i da nastavi pokret za Sunju.

Gubici neprijatelja bili su 12 mrtvih vojnika i 3 konja. Gubici našeg 2. i 3. bataljona bili su 3 mrtva i 6 ranjenih. Među poginulima bio je i Adam Januzović,⁴¹³ politički komesar 3. bataljona. Za novog komesara 3. bataljona postavljen je Milan Sužnjević, rodom iz s. Selišta kraj Gline.

I PORED OBIMNIH PRIPREMA BRIGADA NIJE OTIŠLA NA MOSLAVINU

Za novog, osmog po redu komandanta brigade, postavljen je Branko Babić. U drugoj polovini oktobra brigada je imala na licu mjesta 870 ljudi, a, po spisku, brojno stanje je bilo: 34 oficira, 73 politička rukovodioca, 127 podoficira, od kojih je najveći broj bio na oficirskim dužnostima, 905 boraca ili, ukupno, 1.139 ljudi. Od naoružanja bri-

413 Januzović iz s. Donji Javoranj, kotar Dvor na Uni, prije rata je bio radnik u Beogradu i član SKOJ-a. On je 1941. godine došao kući, kada je, sa Vojislavom Strinekom, Milošem Čavićem i drugima, krenuo u borbu.

gada je raspolagala sa: 348 pušaka, 41 automatom (šmajserom), 51 puškomitraljezom, 12 mitraljeza, 4 laka minobacača 50 mm, 4 minobacača 81 mm, 5 protivtenkovskih pušaka, 2 protivtenkovska raketna bacača »Džonbul«, 7 dvoosovinskih kola i 104 konja. Po socijalnom sastavu ljudstva: 113 su radnici, 961 seljaci i 64 ostalih zanimanja.⁴¹⁴

Glavni štab Hrvatske sa CK KPH u oktobru odlučuje da naša 1. i 2. brigada 7. banijske divizije zamijene u Moslavini i Podravini 3. i 4. banijsku brigadu.⁴¹⁵ U vezi sa tim u brigadi su preduzete obimne pripreme. U to vrijeme u brigadi se nalazio veći broj omladinaca, veliki broj uniformisanih boraca, a svaki treći je imao lični inženjerski alat itd.

Očekujući naređenje za pokret preko Save za Moslavinu i Podravinu, tokom 27. oktobra 1944. godine, naša brigada, u sadejstvu sa 2. muslimanskom iz sastava Unske operativne grupe, spriječila je pokret oko 600 neprijateljskih vojnika iz Kostajnice za s. Mečenčane i dalje, u pravcu slobodne teritorije Banije.⁴¹⁶

No, i pored priprema, brigada nije otišla u Moslavinu i Podravinu, već je, 1. novembra 1944. godine, sačekala dolazak iz Podravine i Moslavine 3. i 4. banijske brigade. Odmah zatim, u svim jedinicama 7. banijske divizije i banijskim odredima otpočele su intenzivne pripreme za proslavu godišnjice velike oktobarske revolucije u Rusiji.⁴¹⁷

414 Zbornik V/34, str. 813; Arhiv VII, kut. 813, reg. br. 10/5.

415 Zbornik V/34, str. 109, 538.

416 Arhiv VII, kut. 813A, reg. br. 9/3.

417 Zbornik V/35, str. 54. Pripreme i proslava oktobarske revolucije planirane su na konferenciji komesara divizija 4. korpusa NOVJ koja je održana 25. oktobra 1944. godine u prisustvu člana CK KPH Marka Belinića.